

NESNA KIRKE, NESNA KOMMUNE, NORDLAND

Tilstandsregistrering av kunst og inventar, 2022

Nina Kjølsten Jernæs og Iver Schonhowd

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel Nesna kirke, Nesna kommune, Nordland Tilstandsregistrering av kunst og inventar, 2022	Rapporttype/nummer NIKU Rapport 145	Publiseringsdato 12.12.2022
	Prosjektnummer 1022278-01	Sider 12
	Avdeling Konservering	Tilgjengelighet Åpen
Forfatter(e) Nina Kjølseth Jernæs og Iver Schonhowd	ISSN 2703-7797 ISBN 978-82-8101-292-9	Oppdragstidspunkt / periode utført Sept-okt 2022
	Forsidebilde Epitafium i Nesna kirke. Foto: Henrik Smith, Riksantikvaren.	

Prosjektleder Nina Kjølseth Jernæs
Prosjektmedarbeider(e) Iver Schonhowd
Kvalitetssikrer Kjersti Marie Ellewssen

Oppdragsgiver / finansiert av Riksantikvaren
--

Sammendrag Som ledd i de nasjonale oppgavene tildelt fra Klima- og miljødepartementet, gjennomfører NIKU i samarbeid med Riksantikvaren tilstandsregistrering av kunst og inventar i norske kirker årlig. I 2022 gikk turen til Helgelandskysten i Nordland. Det ble gjennomført en tilstandsregistrering av kunst og inventar i Nesna kirke i september 2022. Et epitafium datert 1653, fikk tilstandsgrad (TG) 3, resten av de registrerte gjenstandene var i god stand og fikk tilstandsgrad (TG) 1.
Abstract In collaboration with The Directorate for Cultural Heritage, NIKU carries out condition registration of art and furnishings in Norwegian churches annually. This is a part of the national tasks assigned by the Ministry of Climate and the Environment. In 2022, the trip went to the coastal area of Helgeland in Nordland County. A condition assessment of art, inventory and interior was carried out in Nesna church in September 2022. An epitaph was assessed and given the condition grade (TG) 3, whilst the rest of the registered items were in good condition and got TG 1.

Emneord kirkekunst, kirkeinventar, tilstandsregistrering, konservering
Keywords Religious art, church inventory, condition assessment, conservation

Avdelingsleder
 Kjersti Marie Ellewssen

Innholdsfortegnelse

1	Prosjektopplysninger	5
2	Bakgrunn for tilstandsregistreringene	5
3	Sammendrag av tilstandsregistreringen i Nesna kirke i 2022	6
3.1	Kunst/inventar med tilstandsgrad 3	6
3.2	Kunst/inventar med tilstandsgrad 1	6
4	Ytterligere anbefalinger	7
5	Kilder	7
6	Fotografier september 2022	8

1 Prosjektopplysninger

Kirke:	Kulturminne ID 85122-3, Nesna kirke, Nesna kommune, Nordland
Kirketype:	Tømmerbygning med korsformet plan, bygd i 1880, arkitekt Eckhoff.
Vernestatus:	Listeført kirke
Klimaregistrering:	Nei
Bruksfrekvens:	Gudstjenester hver 14. dag, en del ekstra aktivitet rundt juletider samt 15 – 20 begravelser i året.
Oppvarming:	Kirkens oppvarming består av moderne stråleovner som er termostatstyrt. Brukstemperaturen er på 21 °C, og hviletemperaturen på 14 °C.
Belysning:	Elektrisk belysning
Befaring:	29.09.2022
Registratorer:	Nina Kjølsten Jernæs og Iver Schonhowd, NIKU
Rapport:	12.12.2022
Foto:	Nina Kjølsten Jernæs, NIKU, og Henrik Smith, Riksantikvaren
Prosjekt:	Tilstandsregistrering av kunst og inventar i kirker 2022.

2 Bakgrunn for tilstandsregistreringene

Tilstandsregistreringene er gjennomført i samarbeid med Riksantikvaren, og med nasjonale midler fra Klima- og miljødepartementet. Formålet er å vurdere og registrere tilstanden på veggfast og flyttbar kunst og inventar. Tilstandsregistreringen vil fungere som et grunnlagsdokument for videre planlegging av vedlikehold, sikring og konservering av kunst og inventar i kirkene.

Tilstanden ble undersøkt i hovedsak visuelt og registrert på stedet. De viktigste dataene som blir registrert er følgende:

- Objekttype (altertavle, prekestol, veggdekor osv.).
- Objektbeskrivelse (gjenstandens utforming, f.eks. dekor og farger, og størrelse).
- Gjenstandsmateriale (hovedmaterialene som gjenstanden består av).
- Tilstandsgrad (Tilstandsgraden registreres med tallverdier fra TG 0 – 3, hvor TG 0 betyr god tilstand, ingen tiltak nødvendig, TG 1 stabil tilstand (gjenstanden kan ha noen skader, men ingen aktivitet i skadene) overvåking anbefales, TG 2 noe skadeutvikling registrert, overvåking/behandling anbefales og TG 3 dårlig tilstand med betydelig skadeutvikling registrert og behandling nødvendig). TG 9 benyttes dersom man ikke har anledning til å utføre tilstrekkelig undersøkelse, for eksempel på grunn av plassering.
- Tilstandsbeskrivelse (en forklaring av tallverdiene).
- Bevaringsgrad (Hvor mye av gjenstanden som er opprinnelig, og eventuelle nyere overmalinger, mangler ved gjenstanden, avdekkinger osv.).
- Skadeårsak (tørkeskader, lyspåvirkning osv.) dersom kjent.
- Tiltakstype (f.eks. overvåking, behandling mm. Vurderes først og fremst ut fra tilstandsgrad og i en viss grad bevaringsgrad og verdi).

Dataene fra registreringene legges inn i Riksantikvarens datasystem, Askeladden, mens denne rapporten er et sammendrag av registreringene som er utført.

3 Sammendrag av tilstandsregistreringen i Nesna kirke i 2022

I Nesna kirke står det to altertavler, en som er noe over hundre år gammel, malt av Christen Brun, og en fra 1700-tallet. På veggen mot nord henger det et epitafium fra 1653. Ellers finner man flere gjenstandstyper som lysestaker, lysekroner og dåpsfat. Epitafiet var i dårlig tilstand med løs maling og fikk tilstandsgrad (TG) 3. Resten av gjenstandene fikk TG 1.

3.1 Kunst/inventar med tilstandsgrad 3

Objekt: Epitafiet som henger på nordveggen er et presteportrett malt med oljemaling på trepanel. Portrettet er flankert av karyatider på hver side og medaljonger med skrift ytterst. I det øverste feltet er dateringen 1653 påmalt. Selve omrammingen er i en lyseblå farge, dette er en overmaling. Bredden på epitafiet er på 105 cm, høyden er 106 cm og dybden er på 21,5 cm. *Bevaringsgrad:* Et dekorelement mangler over karyatidene på begge sider. *Tilstandsvurdering:* Malingen er matt og porøs, særlig på omrammingen, her finnes det også opp- og avskallinger. Høyre halvdel av panelmaleriet har mye løs maling samt opp- og avskallinger som følger treverkets retning. *Anbefaling:* Skadene kan synes å være klimarelaterte og kan lett utvikle seg videre. Det anbefales derfor at epitafiet blir konservert.

3.2 Kunst/inventar med tilstandsgrad 1

Objekt: Altertavle, datert til 1700-tallet, er malt med oljemaling på tre. Hovedmotivene er Nattverden, Korsfestelsen og Oppstandelsen på toppen. Korsfestelsen er flankert av Moses og Aron på hver sin side. Omrammingen er malt i en lys blåfarge som er en overmaling. *Bevaringsgrad:* Over hovedfeltet mangler en marmorert pyntelist. Høyden er målt til 377 cm, bredden er 308 cm mens dybden er 30 cm. *Tilstandsvurdering:* Altertavlen har mange mekaniske skader og sprekker, trolig et resultat av at den tidligere er demontert og remontert. Ingen tegn til rester av tidligere retusjer eller annen behandling. Den er veldig skitten og har mye stearinsøl. Aron er full av hvite prikker som ikke er stearin. Det har vært bevegelse i treverket som har ført til at malingen har falt ut mange steder. Fernissen på hovedmotivet har både mørknet og gulnet. Hvite rennmerker i øvre del. På tross av alle merknadene på tilstand, har altertavlen likevel fått TG 1, dette fordi det ser ut til at det ikke er noen utvikling i skadetilstanden. *Anbefaling:* Overvåking. Det er mye sollys inn på altertavlen, så vinduene i koret mot syd bør dekkes til med solskjerming.

Objekt: To lysestaker i messing, datert til 1600-tallet. Lysestakene er plassert på alterbordet. Høyden er 23 cm og diameteren er 13 cm. *Tilstandsvurdering:* En av lysestakene har en løs lysholder. *Anbefaling:* Overvåking.

Objekt: To lysestaker i messing, ukjent datering. Lysestakene er plassert på alterbordet. Høyden er 54 cm og diameteren er 22 cm. *Tilstandsvurdering:* Stabil. *Anbefaling:* Overvåking.

Objekt: Dåpsfat, med ukjent datering. Dåpsfatet er i messing og har en fortingning innvendig. *Tilstandsvurdering:* Stabil. *Anbefaling:* Overvåking.

Objekt: To lysekroner trolig fra 1700-tallet i messing, de vurderes under ett. Begge er i to etasjer med seks lysarmer i hver etasje, og henger i skipet. Høyden på begge lysekronene er 72 cm og diameteren er 72 cm. *Tilstandsvurdering:* Stabil tilstand. *Anbefaling:* Overvåking.

Objekt: Lysekroner med seks lysarmer med en fugl øverst. Uviss datering. Høyden er på 58 cm og diameteren er 53 cm. *Bevaringsgrad:* Lysekrona er sammensatt med deler med ulike legeringer og utsmykninger. *Tilstandsvurdering:* Fuglen på toppen har noen skader det mangler en lysarm og blomst øverst. En lysholder er skjev, men sitter fast og det er en skade på kula nederst, ellers stabil tilstand. *Anbefaling:* Overvåking.

Objekt: Kongemonogram for Fredrik 5., datert til 1700-tallet. Monogrammet er utført med oljemaling på tre og med gullfolie med en grønn lasur over. Det henger på nordveggen i våpenhuset.

Bevaringsgrad: Hodet på høyre figur er borte og toppen mangler på den andre figuren. Deler av bokstaven F er borte. Det er mange brudd i monogrammet. Høyden er 79 cm, bredden er 124 cm, mens dybden er 2 cm. **Tilstandsvurdering:** Malingslaget har tørket opp i et tydelig krakeleringsmønster for enkelte farger. Oljefernissen har mørknet og gulnet. Monogrammet er skittent, og fargene har mørknet generelt. **Anbefaling:** Overvåking.

Objekt: Altertavle med Oppstandelsen som motiv. Malt av Christen Brun etter Tidemands «Oppstandelse» som forbilde. Det er malt i siste halvdel av 1800-tallet. Maleriet er plassert mot nordveggen i skipet. **Tilstandsvurdering:** Litt slakk i oppspenningen og noen bulker, særlig i øvre del. Maleriet er møkkete og har en gul, matt ferniss. Rennermerker og hvitt søl som kan være malings søl. **Anbefaling:** Overvåking.

4 Ytterligere anbefalinger

I kapittel 3 gis det anbefalinger for hva som trengs av konservering for å bevare kirkens kunst og interiør. Arbeidet som anbefales utført, krever spesialkompetanse i de aller fleste tilfeller. Det vises derfor til en kartlegging som KA Kirkenes arbeidsgiverorganisasjon, har gjort i 2022. Her beskrives norske kirkers unike samling av kunst, bruksgjenstander og liturgiske gjenstander, som krever egnet kompetanse og erfaring innen arbeid med lignende materiale. Eksempler på dette er malerikonservator for arbeid med bemalte gjenstander og kunst, gjørtler med erfaring innen reparasjon av kulturhistorisk viktige gjenstander av messing og bronse og sølvsmed med kompetanse på kirkesølv.

Rapporten som omfatter kartlegging av blant annet nødvendig kompetanse for å konservere/restaurere/reparere gjenstander som finnes i norske kirker, er tilgjengelig her: «Kirkens særskilte verdier. Kartlegging av omfang, tilstand og kritisk kompetanse (2022)»:

https://www.ka.no/_service/300851/download/id/719741/name/Kirkenes+s%C3%A6rskilte+verdier+KA+rapport+2022+-+web.pdf

Det er viktig at alt av eldre kirkeinteriør og liturgiske gjenstander registreres i Kirkebyggdatabasen. Dersom dette ikke er gjort, anbefales det å registrere kulturhistoriske gjenstander med tekst og bilder i databasen. Informasjon om enkeltgjenstander i denne rapporten kan brukes som utgangspunkt for beskrivelse

Det anbefales at det utarbeides en plan for beredskap og en verdbergingssplan for enkeltgjenstander dersom dette ikke er gjort.

5 Kilder

Kirkesøk, Kirkebyggdatabasen og Riksantikvarens arkiv.

6 Fotografier september 2022

Foto 1: Epitafium, detalj med opp- og avskallinger. Foto: Nina K. Jernæs, NIKU

Foto 2: Altertavle fra 1700-tallet. Foto: Nina K. Jernæs, NIKU.

Foto 3: En av to lysestaker fra 1600-tallet.
Foto: Henrik Smith, Riksantikvaren

Foto 4: En av to lysestaker, uviss alder. Foto:
Henrik Smith, Riksantikvaren

Foto 5: Dåpsfat. Foto: Henrik Smith, Riksantikvaren.

Foto 6: En av to lysekroner trolig fra 1700-tallet. Foto: Henrik Smith, Riksantikvaren

Foto 7: Lysekrone med fugl øverst. Foto: Henrik Smith, Riksantikvaren

Foto 8: Kongemonogram, Fredrik den 5. Foto: Henrik Smith, Riksantikvaren.

Foto 9: Altertavle signert Christen Brun. Foto: Henrik Smith, Riksantikvaren.

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Rapport 145

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736, Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112, Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00